

Επαγρύπνηση των εκπαιδευτικών και πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού

Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Ένα γραμμαάριο πρόληψης ισοδυναμεί με ένα τόνο θεραπείας

Ενίσχυση της
παιδαγωγικής σχέση

Ενίσχυση της
αυτοεκτίμησης των
παιδιών, του
αισθήματος ανήκειν
και αισθήματος
ασφάλειας

Το παιδί που δεν θα
αγκαλιαστεί από το
χωριό, θα το κάψει
για να νιώσει τη
ζεστασιά του.

Αφρικανική παροιμία

Αγάπη
Αποδοχή

«Αξίζει»

«Ανήκει»

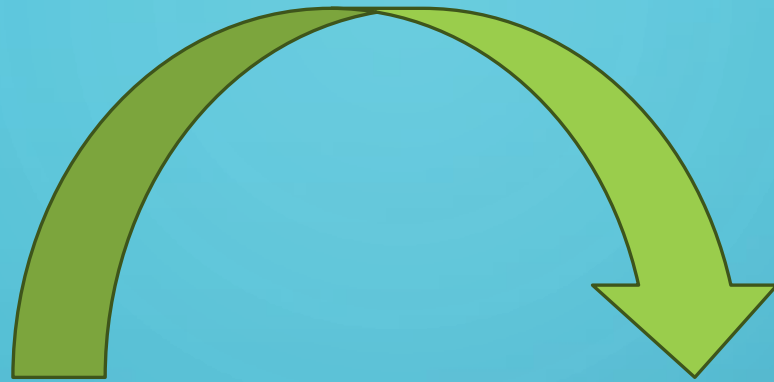

Γιατί εκφοβίζει κανείς;

1. Εκφοβίζει επειδή απολαμβάνει την αίσθηση της δύναμης και εξουσίας πάνω στο θύμα.
2. Εκφοβίζει επειδή δίνει μια παράσταση μπροστά στα μάτια των θεατών.
3. Εκφοβίζει επειδή αποκτά μια αίσθηση ταυτότητας με το να αποκλείει τον άλλο. Η συνοχή της ομάδας έγκειται στον αποκλεισμό κάποιου.
4. Εκφοβίζει επειδή στερείται κοινωνικών δεξιοτήτων όπως η ενσυναίσθηση.
5. Εκφοβίζει επειδή έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Αυτοεκτίμηση θυτών

Χαμηλή
αυτοεκτίμηση

Εκφοβιστική
συμπεριφορά

- Εκφοβίζει επειδή διακατέχεται από αισθήματα ανεπάρκειας, κατωτερότητας και ανασφάλειας και χαρακτηρίζεται από χαμηλή αυτοεκτίμηση. Εξισορροπεί την χαμηλή αυτοεικόνα με εκφοβιστική συμπεριφορά.

Αυτοεκτίμηση θυμάτων

Χαμηλή
αυτοεκτίμηση

Θυματοποίηση

Ενδείξεις χαμηλής αυτοεκτίμησης

Όταν το παιδί εμφανίζει πολύ εύκολα ή πολύ συχνά τις πιο κάτω αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές:

- θυμώνει και εκρήγνυται
- εναντιώνεται
- δεν δέχεται παρατηρήσεις
- παραιτείται
- αδιαφορεί
- αποφεύγει
- λέει ψέματα ή δικαιολογίες
- κάνει τον κλόουν

Brooks, 1994

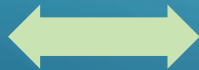
3 Σ

Μαθητής/μαθήτρια

Συμπεριφορές

Συναισθήματα

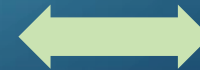
Σκέψεις

Εκπαιδευτικός

Συμπεριφορές

Συναισθήματα

Σκέψεις

Προκειμένου να
υπάρξει ουσιαστική
μάθηση,
προαπαιτείται η
ύπαρξη μιας
σημαντικής σχέσης.

James Comer

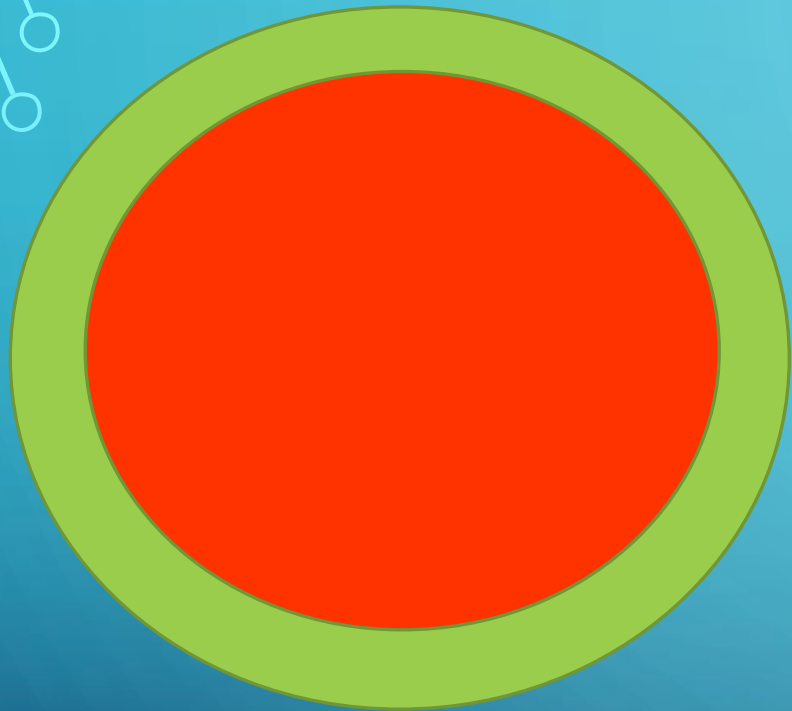
«Χαρισματικοί» εκπαιδευτικοί

Η επίδραση ενός «χαρισματικού» εκπαιδευτικού ως πηγή δύναμης, ενθάρρυνσης και στήριξης για το παιδί. Μπορεί να αντισταθμίσει τις δυσμενείς εμπειρίες στη ζωή του παιδιού.

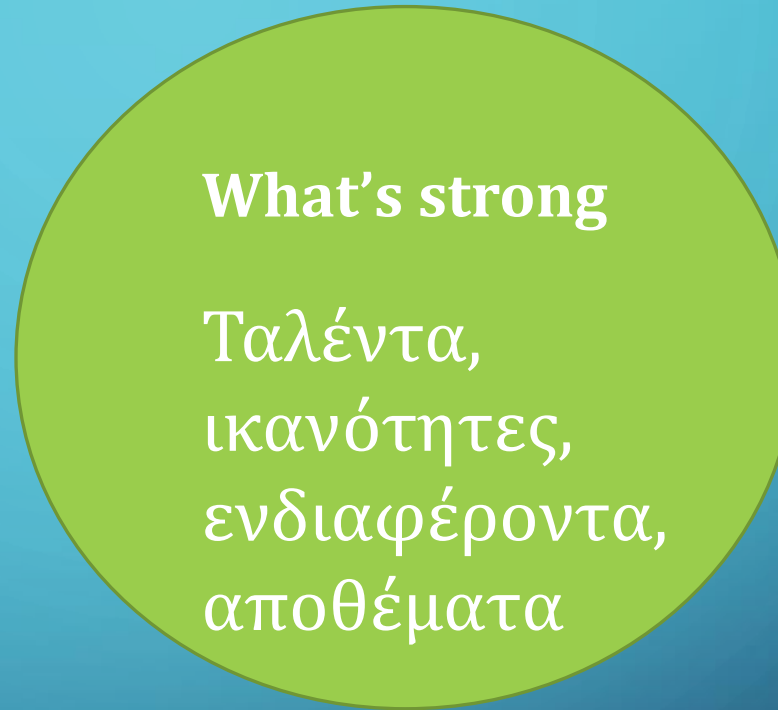

Brooks & Brooks, 2023

Αναζήτηση της Κερκόπορτας

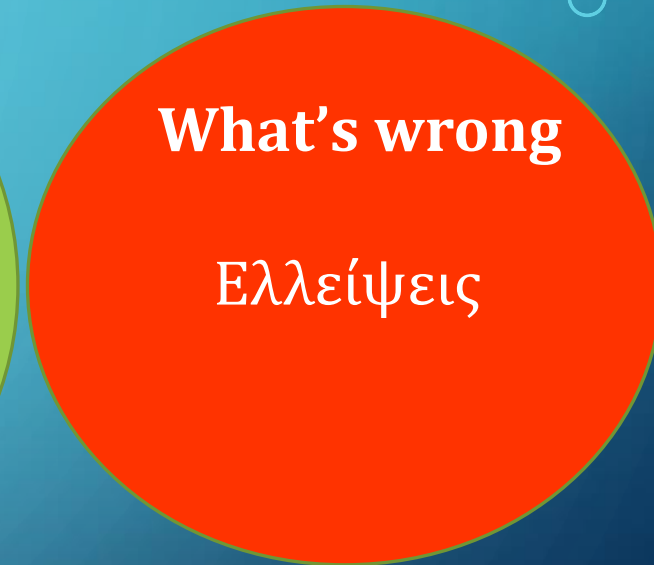
Άτομο = πρόβλημα.

What's strong

Ταλέντα,
ικανότητες,
ενδιαφέροντα,
αποθέματα

Εξωτερίκευση του προβλήματος από το άτομο.

What's wrong

Ελλείψεις

- Ενίσχυση αυτοεκτίμησης μέσω θετικής ανατροφοδότησης
- Βελτίωση παιδαγωγικής σχέσης

Ατομικές συναντήσεις

- Κατ' ιδίαν συναντήσεις με το κάθε παιδί της τάξης. Σημαντικός ο ρόλος των Υπευθύνων Τμημάτων.
- Συζήτηση για τη ζωή του/της, τα ενδιαφέροντά του, για πράγματα που τον/την δυσκολεύουν μαθησιακά, συναισθηματικά, κοινωνικά.

Ο Θεσμός του/της Μέντορα

Ο στόχος του μεντορισμού είναι ο/η εκπαιδευτικός να αποτελέσει πρότυπο συμπεριφοράς για το παιδί, να τον/την βοηθήσει να βελτιώσει τη σχέση του/της με το σχολείο και να του παρέχει συναισθηματική ασφάλεια.

Λεκτικός Έπαινος

Σκοπός είναι η ενίσχυση των θετικών συμπεριφορών και της αυτοεκτίμησης.

Συγκεκριμένος
(χρήση ονόματος
και επισήμανση
συμπεριφοράς)

Άμεσος

Συχνός

Ιδιαίτερα ή
ενώπιον των
μαθητών ή των
γονιών

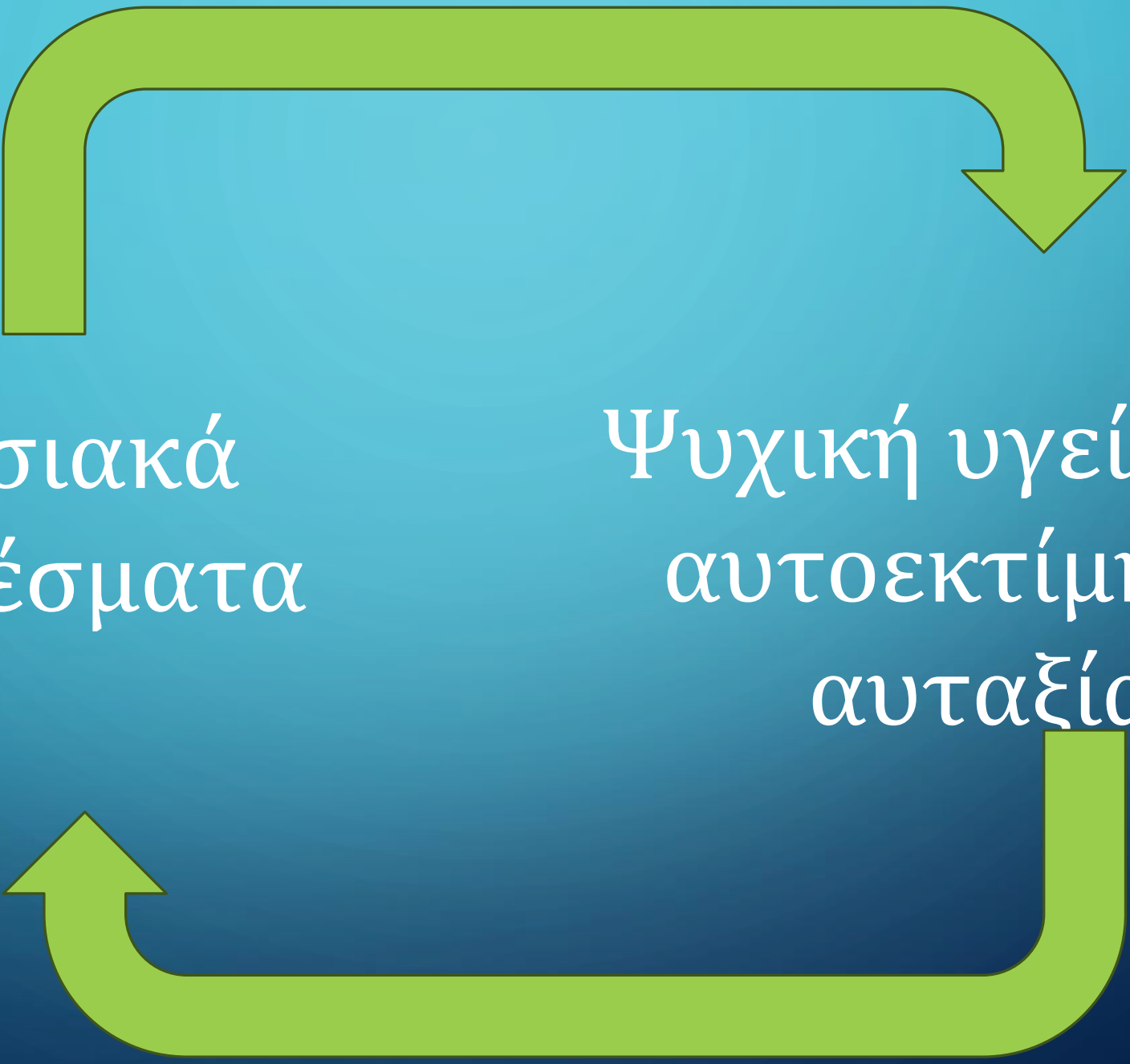
Σύνδεση με αξίες

Μικρές επιβεβαιώσεις (microaffirmations)

Κουλτούρα νοιαξίματος

- Βλεμματική επαφή
- Χαμόγελο
- Φιλικές χειρονομίες π.χ. χειραψία, high five, thumb-up
- «Πώς είσαι σήμερα;»

Μαθησιακά
αποτελέσματα

Ψυχική υγεία π.χ.
αυτοεκτίμηση,
αυταξία

Νοοτροπία προσωπικής ανάπτυξης (Growth mindset)

- Κουλτούρα αποδοχής λαθών ως ευκαιριών για μάθηση. Έτσι, τα παιδιά θα ρισκάρουν.
- Επιβραβεύουμε τη διαδικασία, την προσπάθεια, τη στρατηγική, την επιμονή, την προσήλωση, τη βελτίωση (όχι την εξυπνάδα ή τα αποτελέσματα ή το να μην κάνουν λάθη).
- Εποικοδομητική κριτική: να ισορροπεί με τη θετική ενίσχυση και να εστιάζει στη συμπεριφορά και όχι στον χαρακτήρα

“

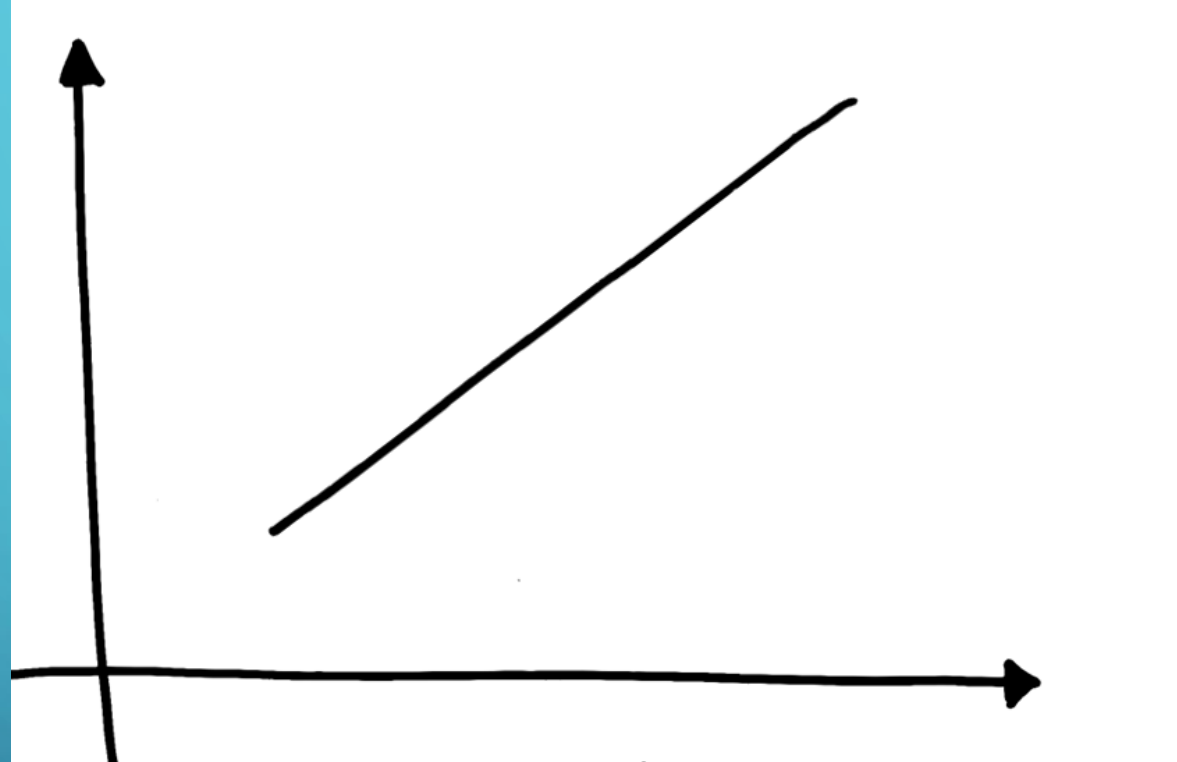
*I never
lose , I
either win
or learn*

Nelson Mandela

aajakorasifal.com

Το φαινόμενο του Πυγμαλίωνα

Προσδοκίες εκπαιδευτικών

Επίδοση μαθητή/μαθήτριας

- Ένα φαινόμενο αυτοεκπληρούμενης προφητείας (εσωτερίκευση θετικών πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών).

Κοινωνία της τάξης

- Ευκαιρίες για συνεργατική μάθηση και ομαδική εργασία
- Circle time: Συγκεκριμένος χρόνος κατά τον οποίο δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να συζητούν διάφορα θέματα
- → ενδυνάμωση αισθήματος «ανήκειν» στην κοινότητα

Check-in διάθεσης

- Παρακολούθηση της συναισθηματικής υγείας των μαθητών/μαθητριών

MENTAL
health
check in:

 I'm great

 I'm okay

 I'm meh

 I'm struggling

 I'm struggling &
need a check in

Θετικό σχολικό κλίμα

Θετικά συναισθήματα

Θετικές σχέσεις, θετικές αλληλεπιδράσεις

Επιστημονική Ένωση για την προώθηση
της εκπαιδευτικής καινοτομίας

Θετικό σχολικό κλίμα

Ασφάλεια στο
σχολείο

Υποστήριξη από
συμμαθητές

Αισθήματος
«ανήκειν»

Αποδοχή της
διαφορετικότητας
από συμμαθητές/
συμμαθήτριες

Δίκαιοι και
ξεκάθαροι
κανονισμοί

Συμμετοχή
(λένε άποψη)

Ευκαιρίες για
ενδοσχολικές
δραστηριότητες

Μειωμένος σχολικός εκφοβισμός

Ασφαλές σχολείο

Πολιτικές ΥΠΑΝ

- Ενημέρωση των μαθητών/μαθητριών για τις πολιτικές **εκ των προτέρων**.
- **ΑΜΕΣΗ** αντίδραση σε περιστατικά που προκύπτουν
- Να είμαστε φανεροί σύμμαχοι της διαφορετικότητας

Κώδικας συμπεριφοράς
κατά του ρατσισμού

https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/antiratsistiki/kodikas_oct16.pdf

Πολιτική για πρόληψη και
διαχείριση περιστατικών
σχολικού εκφοβισμού
(συμπεριλαμβανομένου
του διαδικτυακού)

<https://enimerosi.moec.gov.cy/ypp11441>

Εκφοβισμός στη βάση της ταυτότητας

Χρώμα		Θρησκεία	
Κοινότητα		Πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις	
Γλώσσα		Εθνική ή Εθνοτική καταγωγή	
Εμφάνιση (υιευκρινίστε)		Ηλικία	
Αναπηρία		Φύλο	
Σεξουαλικός προσανατολισμός		Καθεστώς παραμονής	
Ταυτότητα φύλου		Άλλο (υιευκρινίστε)	

- Τα σχολεία πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις **προκαταλήψεις** που υποβόσκουν στον εκφοβισμό.
- Ο εκφοβισμός δεν αποτελεί ένα σχεσιακό πρόβλημα μεταξύ ενός θύτη κι ενός θύματος

Κουλτούρα «ΜΙΛΑ!»

- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης, κοινωνικής ευαισθησίας, αλληλεγγύης
- Επιλογές για θεατές περιστατικών: παρηγοριά θυμάτων, συμπερίληψη θυμάτων, αναφορά περιστατικών

ΚΑΡΦΩΜΑ

- Όταν ένας μαθητής αναφέρει τι έκανε ένας άλλος μαθητής για να τον βάλει σε μπελάδες ή να τον εκδικηθεί

ΑΝΑΦΟΡΑ

- Όταν ένας μαθητής αναφέρει τι έκανε ένας άλλος μαθητής επειδή οι πράξεις του/της είναι επικίνδυνες ή επιζήμιες για τρίτο πρόσωπο

Ενημερωτικό υλικό

Αναλυτικό Πρόγραμμα Αγωγής Υγείας

- Να εξηγούν πώς να αντιδρούν ως θεατές/τριες σε ένα εκφοβιστικό περιστατικό (Δ' Δημοτικού)
- Να αναφέρουν τι είναι διαδικτυακή εκφοβιστική συμπεριφορά, τις συνέπειές της και να εισηγούνται τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου (Ε' Δημοτικού)
- Να περιγράφουν τις διάφορες μορφές βίας και εκφοβισμού και να αποδομήσουν σχετικούς μύθους γύρω από το θέμα της βίας (Β' Γυμνασίου)

Κρυφό Αναλυτικό Πρόγραμμα

«Τα παιδιά μαθαίνουν πιο πολύ από το ποιοι είμαστε παρά από το τι διδάσκουμε». W.E.B. Dubois.

Μέσω του τρόπου που διαχειριζόμαστε τις καταστάσεις και μέσω της γενικότερης στάσης μας, αφήνουμε συνεχώς μια παρακαταθήκη. Μπορούμε να αποτελέσουμε πρότυπα και πηγή έμπνευσης.

Στο τέλος δεν θα
θυμόμαστε τα λόγια
αυτών που μας
πλήγωσαν,
αλλά τη σιωπή που
κράτησαν οι φίλοι μας.

Μάρτιν Λούθερ Κινγκ

Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου
Παρατηρητήριο για τη Βία στο
Σχολείο (ΠΑ.ΒΙ.Σ)

www.pi.ac.cy/pavis

parageorgiou.c@cyearn.pi.ac.cy
22402350